

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 11Co/111/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5618202579
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 01. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Miroslav Šepták
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2021:5618202579.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Miroslava Šeptáka a členov senátu JUDr. Evy Malíkovej a JUDr. Romana Tichého, v právnej veci žalobcu: E. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom U. XXX, XXX XX U., zastúpený advokátom JUDr. Milanom Szöllössym, so sídlom D. XX, XXX XX U., proti žalovanému: Generali Poist'ovňa, a.s., so sídlom Lamačská cesta 3/A, 841 04 Bratislava, IČO: 35 709 332, zastúpený advokátkou JUDr. Gabrielou Reichovou, so sídlom E. D. XX, XXX XX D., v spore o náhradu škody z ublíženia na zdraví, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. 22C/24/2018-267 zo dňa 19.03.2020, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch, ktorými vo zvyšku žalobu zamietol (výrok III.) a priznal žalobcovi voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 57,04 % (výrok IV.) p o t v r d z u j e .

Žalovaný m á proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

Vo zvyšnej časti zostáva rozsudok súdu prvej inštancie n e d o t k n u t ý .

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Liptovský Mikuláš č. k. 22C/24/2018-267 zo dňa 19.03.2020 zastavil konanie v časti o zaplatenie 13.680,- eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 30.12.2018 do zaplatenia a v časti o zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 23.526,- eur od 30.12.2018 do 09.09.2019 (výrok I.); uložil žalovanému zaplatiť žalobcovi sumu 48.352,50 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 32.270,- eur od 10.09.2019 do zaplatenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok II.); vo zvyšku žalobu zamietol (výrok III.); žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 57,04 % (výrok IV.). V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal voči žalovanému zaplatenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 37.206,- eur spolu s 5 % ročným úrokom z omeškania od 30.12.2018 do zaplatenia, náhrady za zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia v sume 18.603,- eur a náhrady trov konania. Predmetné nároky si uplatňoval voči žalovanému podľa ustanovenia § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zák. č. 381/2001 Z.z.“) tvrdiac, že ku poškodeniu jeho zdravia došlo pri dopravnej nehode dňa 16.09.2015 spôsobenej U. U. - vodičom motorového vozidla zn. Citroen Berlingo, EČV: BL693KF v úseku diaľnice D1 medzi obcami Východná - Važec, pričom pri predchádzaní nákladného motorového vozidla prešiel vľavo na ohradené stavenisko diaľnice, kde zrazil žalobcu, ktorý tam pracoval na rekonštrukcii stredového pásu. Žalobca pri dopravnej nehode dňa 16.9.2015 na diaľnici D1 zo Žiliny do Prešova utrpel škodu na zdraví, v súvislosti s ktorou bol vodič motorového vozidla U. U. rozsudkom Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 3T/81/2016 zo dňa 28.9.2016 právoplatne uznaný za vinného z prečinu ublíženia na zdraví podľa § 157 ods. 1 Trestného zákona. O náhrade škody v trestnom konaní

nebolo rozhodnuté. V dobe dopravnej nehody zodpovedný prevádzkovateľ motorového vozidla mal so žalovaným uzavreté poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla bola poistená u žalovaného Poistnou zmluvou č. 2404856069. Žalobca si škodu na zdraví uplatňoval podľa § 444 Občianskeho zákonníka, ako aj v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia (ďalej len „zák. č. 437/2004 Z. z.“). Sťaženie spoločenského uplatnenia v psychickej a sexuálnej oblasti žalobcu bolo ohodnotené v lekárskom posudku zo dňa 17.07.2018 vyhotoveným psychiatrom a sexuológom: MUDr. I. W., ktorá toto uplatnenie ohodnotila vo výške 1 950 bodov a ktorá pre určenie výšky náhrady škody za sťaženie spoločenského uplatnenia zobrala do úvahy hodnotu bodu platnú pre rok 2018, kedy sa zdravotný stav žalobcu v psychickej a sexuálnej oblasti ustálil a bolo možné vyhotoviť lekársky posudok. Na základe oznámenia Ministerstva zdravotníctva SR č. 152/2018 Z. z. o vydaní opatrenia č. S05091-OL-2018 bola pre rok 2018 platná hodnota bodu vo výške 19,08 eur. Na základe uvedeného potom náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcu predstavuje sumu 37.206,- eur. Žalobca bol pred úrazom úplne zdravý, bez akýchkoľvek zdravotných problémov. Po úraze sa stal čiastočne nesebestačný a je natrvalo vylúčený z doterajšieho a vzhľadom k jeho veku aj budúceho plnohodnotného osobného a spoločenského života. Následkom úrazu sa žalobca stal invalidným s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 70 %. K žalobe pripojil návrh na schválenie dohody o vine a treste zo dňa 05.09.2016, lustráciu poisťovateľa podľa EČV, Lekársky posudok o bolestnom a sťaženi spoločenského uplatnenia zo dňa 12.07.2018, Prepúšťaciu správu zo dňa 22.09.2015, Prepúšťaciu správu zo dňa 29.01.2018, Rozhodnutie Sociálnej poisťovne zo dňa 09.12.2016 a Odborný posudok o invalidite zo dňa 23.11.2016. Z obsahu lekárskeho posudku o bolestnom a o sťaženi spoločenského uplatnenia vypracovaného MUDr. I. W. zo dňa 12.07.2018 mal súd prvej inštancie za preukázané, že vo vzťahu k položke č. 254 (diagnóza vážne duševné poruchy po iných ťažkých poraneniach, okrem poranenia hlavy) bol stav žalobcu hodnotený počtom bodov 500, ktorý bol zvýšený v zmysle § 10 ods. 4 zákona o 50 %, spolu teda na 750 bodov a vo vzťahu k položke č. 321a (strata penisu alebo ťažká deformácia penisu do 45 rokov) počtom bodov 800, ktoré posudzujúci lekár zvýšil o 50 % na 1200 bodov. Posudzovaný lekár primerane zvýšil bodové hodnotenie o 50 % vzhľadom na obmedzenie alebo stratu možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti, a taktiež vzhľadom na obmedzenie alebo stratu možnosti poškodeného uplatniť sa v intímnom živote, ktorú mal vo veku, v ktorom utrpel poškodenie na zdraví. Zo správy z psychiatrického vyšetrenia a sexuologického vyšetrenia zo dňa 12.07.2018 vystavenej MUDr. I. W. taktiež vyplýva, že žalobca nebol nikdy liečený na psychiatrii, až do úrazu bol zdravý, neužíval žiadne lieky. Pred úrazom športoval, po úraze už iba liečebne posilňuje. Posudzujúca lekárka konštatovala postihnutie oblasti libida a erektilnej funkcie. Zo Znaleckého posudku č. 205/2019 vo veci hodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia žalobcu vypracovaného znalcom MUDr. Stanislavom Kollárom vyplynulo, že žalobca utrpel na základe dopravnej nehody nasledovné poškodenia zdravia - potraňované pouřazové adaptačné poruchy a komplexné poruchy sexuálnych funkcií. Po ustálení zdravotného stavu žalobcu, ku ktorému došlo v čase osobného znaleckého vyšetrenia, t. j. dňa 24.04.2019, položku č. 254 (vážne duševné poruchy po iných ťažkých poraneniach okrem poranenia hlavy) hodnotil počtom bodov 617,50, ktoré zvýšil o 60 % na 988 bodov a položku č. 321a (komplexná porucha sexuálnych funkcií) hodnotil počtom bodov 800, ktoré zvýšil o 60 % na 1 280 bodov. Posudzovaný lekár primerane zvýšil bodové hodnotenie vzhľadom na vek v čase poškodenia zdravia a možnosti spoločenského uplatnenia v tomto čase. Znalec konštatoval nepriaznivú prognózu. Z medicínskeho hľadiska sa u žalobcu jednoznačne jednalo o ťažký úraz s ťažkými trvalými následkami a s vážnym nepriaznivým dosahom na spoločenské uplatnenie vo všetkých jeho zložkách. Spôsob liečby podstupenej od augusta 2017 u psychiatra/sexuológa hodnotí posudzujúci lekár ako správny. Žalovaný v spore poukázal na to, že žalobcovi bolo čiastočne plnené, a to dňa 12.11.2018 v sume 13.680,- eur (výrok I. napadnutého rozsudku). Uvedené plnenie sa vzťahuje k položke č. 254 ocenenou počtom bodov 750 pri hodnote bodu 18,24 eur. Tiež mal za to, že v danom prípade nie sú splnené podmienky na maximálne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia, čo je vyhradené pre špeciálne prípady najťažších postihnutí v dôsledku utrpených nehôd, čo žalobcov prípad nie je. Pri právnom posúdení žalobou uplatneného nároku okresný súd postupoval podľa § 444 až 449a Občianskeho zákonníka, ďalej podľa právneho režimu zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a napokon aplikoval aj súvisiace ustanovenia zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Ustálil, že predmetom sporu je nárok uplatnený žalobcom proti poisťovni postupom podľa § 15 zákona č. 381/2001 Z. z. Pokiaľ ide o určenie momentu ustálenia zdravotného stavu, ako aj vyčíslenia náhrady škody, okresný súd vychádzal zo znaleckého posudku MUDr. Stanislava Kollára,

ktorý bol vypracovaný na základe procesného návrhu žalovaného a ktorý sa z hľadiska metodiky a časového odstupu od škodovej udalosti javil ako najkomplexnejší. Podľa záverov vyslovených MUDr. Kollárom, vo vzťahu hodnoteným položkám sťaženia spoločenského uplatnenia (254 a 321a) došlo k ustáleniu zdravotného stavu žalobcu dňa 24.04.2019. Vychádzajúc z ustanovenia § 5 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z. súd určil výšku jedného bodu náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia na 20,26 eur tak, ako sa to uvádza v žalobe (podľa údajov Štatistického úradu SR predstavovala priemerná mesačná mzda v roku 2018 sumu 1.013,- eur). Celkový počet bodov náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle znaleckého posudku predstavoval 2 268. Celková náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia predstavuje po zaokrúhlení 45.950,- eur (2 268 x 20,26 eur). Žalobca v spore požadoval aj mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, a to v maximálnom možnom rozsahu 50 %. V kontexte uvedeného považoval súd prvej inštancie za potrebné podotknúť, že žalobca uplatňoval svoje nároky na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v dvoch oddelených konaniach, v konaní vedenom pod sp. zn. 22C/2/2017, ktoré je už ukončené aj po odvolacom konaní, a v aktuálnom konaní. Okresný súd prejednávajúci vec vyslovil názor, že pokiaľ uvažuje o mimoriadnom zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, môže o tomto rozhodnúť iba v súlade s tým, čo už bolo konštatované v skoršom konaní. Pokiaľ sa žalovaný bránil, že žalobca nebol uznaný za invalidného z dôvodov prezentovaných v tomto konaní, uvedené neakceptoval. Súd prvej inštancie v odseku 36. napadnutého rozhodnutia citoval dôvody, pre ktoré bola zvýšená náhrada a sťaženie spoločenského uplatnenia v predchádzajúcom spore (nešlo len o žalobcovu invaliditu) a ktoré s cieľom zachovania konzistentnosti oboch súdnych rozhodnutí zopakoval. Taktiež doplnil, že ani v konaní vedenom pod spisovou značkou 22C/2/2017 súd „nefiltroval“ dôvody, ktoré viedli k invalidite žalobcu, ale hodnotil jeho osobu a zdravotný stav komplexne, čo následne viedlo k postupu podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. Okresný súd teda rovnako ako v konaní 22C/2/2017 zvýšil náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia o 35 %, t. j. o sumu 16.082,50 eur. K tvrdenej predčasnosti žaloby, na ktorú poukázal žalovaný, súd prvej inštancie uviedol že táto argumentácia žalovaného nebola opodstatnená poukazujúc na § 6 ods. 1 a 3 zákona č. 437/2004 Z. z. Taktiež dodal, že aj keď je pravdou, že žalobca môže uplatniť nárok na súde len v prípade neuzavretia dohody uvedenej v § 6 ods. 1 daného zákona, nepodanie návrhu na uzavretie tejto dohody sa však nespája so zánikom práva. Aktuálne (v čase vyhlásenia napadnutého rozsudku) bolo zrejmé, že žalovaný nesúhlasil s výškou uplatneného nároku žalobcu v rozsahu vymedzenom žalobou. V priebehu sporu a ani v čase rozhodnutia súdu nepristúpili sporové strany k žiadnej dohode, preto súd prvého stupňa nemôže prijať námietky o odôvodnenosti, či predčasnosti podanej žaloby. K návrhu žalovaného na vypracovanie posudku urológom, resp. k nepribratiu konzultanta z odboru urológie zo strany znalca okresný súd uviedol, že uvedená otázka má odborný charakter a nemožno ju hodnotiť len na základe laických tvrdení bez potrebného odborného dôkazu. V súdnej veci bol vypracovaný posudok znalcom MUDr. Kollárom, ktorý na účely hodnotenia sporných položiek 254 a 231a, prílohy č. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. nepovažoval za nutné tieto konzultovať s ďalším odborníkom. Dané položky boli hodnotené aj MUDr. W. bez toho, aby sa poradil s urológom. Súd prvej inštancie nemohol v danej veci konštatovať, že znalec prekročil svoju odbornú špecializáciu, pretože to nevyplýva zo žiadneho dôkazu. K námietke žalovaného, že žalobca v predchádzajúcom konaní vôbec nespomínal svoje psychické problémy, okresný súd uviedol, že túto možno vyvrátiť odkazom na výsluchy svedkov spomínané v odsekoch 16. a 19. až 21. napadnutého rozsudku. Z uvedených dôvodov okresný súd priznal žalobcovi náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 32.270,- eur (45.950,- eur - 13.680,- eur) a zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 16.082,50 eur, spolu 48.352,50 eur (ide o výroky I. a II. rozsudku okresného súdu odvolaním nenapadnuté - pozn. odvolacieho súdu) a vo zvyšku žalobu žalobcu zamietol (výrok III). O nároku na úroky z omeškania okresný súd rozhodol podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 Nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. O trovách konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 a § 255 ods. 2 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) z dôvodu, že žalobca si uplatnil svoj nárok voči žalovanému, a to bez ohľadu na preventívnu povinnosť vymedzenú v ustanovení § 6 zákona č. 437/2004 Z. z. Žalovaný prevzal žalobu dňa 01.10.2018 a následne plnil sumu 13.680,- eur dňa 12.11.2018. Súd prvej inštancie preto konštatoval, že v tejto časti žalobca procesne zavinil zastavenie konania. Týkalo by sa to aj úrokov z omeškania z danej sumy, avšak tieto boli uplatnené až od 30.12.2018 do zaplatenia, z čoho vyplýva, že pri vyčísľovaní úspechu či neúspechu v tejto časti je označený predmet konania na účely posúdenia trov konania bez významu. Pokiaľ ide o zvyšnú časť predmetu sporu, súd vychádzal z úspechu žalobcu, resp. mal za to, že výška plnenia závisela od znaleckého posudku a úvahy súdu, a preto treba považovať aj zastavenie konania v časti, ktorá nebola zmienená v predchádzajúcej úvahe, ako aj priznanú výšku náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia i jej mimoriadne zvýšenie, za skutočnosť posudzovanú

podľa § 255 ods. 2 CSP. Pri výpočte pomeru úspechu a neúspechu sporových strán postupoval súd tak, že do celkovej sumy predmetu sporu zahrnul súd plnenie žalovaného v sume 13.680,- eur bez úrokov z omeškania, sumu úrokov z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 23.526,- eur od 30.12.2018 do 09.09.2019, ktoré vo vyčíslení predstavujú 818,57 eur. Zamietnutú časť predmetu sporu súd nezahrnul, pretože táto bola závislá od znaleckého posudku a úvahy súdu. Celková suma predmetu sporu tak predstavuje 63.699,81 eur. Žalobca zavinil zastavenie konania v časti 13.680,- eur. Jeho úspech dosiahol 78 %, čomu zodpovedá úspech žalovaného v rozsahu 21,48 %. Čistý úspech žalobcu súd vyčíslil na 57,04 %.

2. Proti uvedenému rozsudku žalobca (ďalej aj „odvolateľ“) podal odvolanie, a to proti výrokom III. a IV, ktoré odôvodnil ustanovením § 365 ods. 1 písm. h) CSP, namietal teda nesprávne právne posúdenie súdom prvej inštancie. Navrhol, aby odvolací súd rozsudok v napadnutej časti zmenil tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia ešte v sume 6.892,50 eur a trovy prvoinštančného a odvolacieho konania vo výške 100 %. Poukazujúc na ustanovenie § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. vyslovil presvedčenie, že okresný súd pri rozhodovaní nepostupoval správne, keď pri svojom rozhodovaní odkázal aj na posúdenie obdobného nároku žalobcu v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 22C/2/2017. Predmetné ustanovenie nestanovuje podrobnejšie kritériá, akým spôsobom má súd rozhodujúci o tomto nároku postupovať. Taktiež nerieši ani prípad, keď si poškodená osoba uplatní zvýšenie náhrady za tú istú oblasť sťaženia spoločenského uplatnenia v jednom konaní a zvýšenie náhrady za inú oblasť sťaženia spoločenského uplatnenia v inom súdnom konaní. Z uvedeného je zrejmé, že pre takýto prípad nevyplýva pravidlo, že miera zvýšenia náhrady musí byť v oboch súdnych konaniach, v ktorých si poškodený uplatnil nárok podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z., rovnaká (v súdnej veci 35 %). Žalobca sa domáhal zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia hodnoteného položkou 254, ktorá vyjadrovala psychické poruchy žalobcu, a položkou 321a, ktorá komplexne vyjadrovala poruchy sexuálnych funkcií, t. j. požadoval zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v psychickej a sexuálnej oblasti, v ktorých bola následkami po dopravnej nehode podstatne dotknutá miera jeho uplatnenia v živote a v spoločnosti. V oboch prípadoch ide o mimoriadnu intímnu sféru ľudskej osobnosti, ktorá je zvlášť významná u osôb v mladom veku. Vykonaným dokazovaním bolo zistené, že následky žalobcu v psychickej oblasti sú mimoriadne závažného charakteru, a to najmä s ohľadom na akúkoľvek možnú mieru návratu žalobcu do spoločnosti, ako aj uplatnenia sa v sexuálnej oblasti v tom najširšom zmysle. Predovšetkým výsluch svedkov v konaní vedenom pod spisovou značkou 22C/2/2017, ako aj objektivizovaním týchto výpovedí, znaleckým dokazovaním, bolo preukázané, že žalobca vplyvom dopravnej nehody stratil dôveru voči sociálnemu okoliu, uzatvoril sa do seba, vyhýba sa spoločnosti, podstatne redukoval svoje sociálne kontakty, minimalizoval svoju komunikáciu s okolím. Obdobne zo sexuálneho hľadiska je mimoriadne významné, že žalobca mal pri dopravnej nehode priamo postihnutú intímnu oblasť pohlavných orgánov, ktorú má teraz keloidne zjazvenú. Je teda zrejme, že hoci žalobca nestratil mentálnu kapacitu do určitej miery spoločensky žiť, či utvoriť párovú väzbu a prípadne si založiť rodinu, práve v dôsledku psychických či sexuálnych porúch je jeho uplatnenie v tomto smere prakticky zmarené. Ide pritom o mimoriadne dôležitú skutočnosť práve vzhľadom na jeho vek, kedy táto zmena nastala. Aj vzhľadom na nepriaznivú prognózu vývoja jeho zdravotného stavu vo vyššej uvedených oblastiach je možné očakávať, že bude od mladého veku trvale sociálne izolovaný, bez akejkoľvek šance na zlepšenie jeho zdravotného stavu v týchto oblastiach. Odvolateľ vyjadril presvedčenie, že stupeň závažnosti zdravotného postihnutia sa odzrkadľuje najmä v bodovom hodnotení sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré diferencuje jednotlivé prípady poškodených podľa stupňa závažnosti trvalých následkov tým, že v závažnejších prípadoch je bodové hodnotenie logicky vyššie, ako v prípadoch menej závažných. Ak teda samotné bodové hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia a následná náhrada stanovená práve na základe tohto bodového hodnotenia rozlišuje závažnejšie prípady od menej závažných, nemožno preceňovať význam miery percentuálneho zvýšenia náhrady podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. ako nástroja na odlíšenie prípadu závažného postihnutia zdravia a od prípadu menej závažného postihnutia zdravia. Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia je náhradou jednorázovou, ktorou sa neodstraňuje len súčasný ťažký zdravotný stav žalobcu, ale má sa zohľadniť aj to, že táto náhrada sa poskytuje za celý budúci život žalobcu, ktorý prežije v trvalej sociálnej izolácii a to aj z hľadiska sexuálnych väzieb. K tomuto stavu došlo u žalobcu vo veku, kedy bolo uplatnenie v týchto oblastiach maximálne. Vzhľadom na uvedené je v danom prípade namieste zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia až v rozsahu 50 %.

3. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu uviedol, že v danom prípade nejde o prípad, kedy by boli možnosti uplatnenia žalobcu najmä vo sfére spoločenského a rodinného života úplne stratené. Pokiaľ ustanovenie § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. stanovuje rozpätie prípustného zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (od 0 do 50 %), je zrejme, že rozsah tejto náhrady musí byť diferencovaný. V tomto zmysle odškodnenie vo výške maximálneho prípustného zvýšenia by malo byť vyhradené tým najzávažnejším prípadom, kedy je možné konštatovať úplnú stratu životných príležitostí do budúcnosti, v ktorých je poškodený takmer vyradený zo života a kedy jeho predpoklady pre plnenie životných funkcií sú úplne zmarené, prípadne, ak ide o osobu, ktorej zapojenie do spoločenského života pred poškodením zdravia bolo na mimoriadnej úrovni. Uviedol, že z vykonaného dokazovania táto skutočnosť nevyplýva. Žalobcom vnímaná a v odvolaní tvrdená sociálna izolovanosť nevyplýva z absolútnej nemožnosti jeho fungovania v bežných sociálnych väzbách s prípadným dopadom na konkrétne oblasti jeho života (ako je tomu napríklad v prípadoch ťažkých trvalých fyzických postihnutí spojených aj s prípadnou imobilitou či stratou sebaobslužnosti, prípadne v oblasti postihnutí v dôsledku poškodenia zdravia). Takýto závažný stav u žalobcu nebol preukázaný ani vykonaným dokazovaním, osobitne nebolo preukázané ani vymiznutie sexuálnych funkcií s objektívnou nemožnosťou intímneho života. Taktiež s poukazom na znalecký posudok MUDr. Kollára, ktorý v prípade položky 254 nehodnotil poškodenie žalobcu maximálnym počtom bodov, ale tento určil na úrovni 75 % z prípustného bodového rozpätia (617,50 bodov). Zistený skutkový stav v konaní pred súdom prvej inštancie nepreukázal také zásadné dopady psychických problémov žalobcu, prípadne aj v sexuálnej oblasti, ktoré by bolo možné primerane odškodniť v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. v maximálnom možnom rozsahu. Zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia nie je možné, s ohľadom na zistené a preukázané okolnosti, považovať za nedostatočné. K odvolaniu do výroku o náhrade trov konania žalovaný uviedol, že nesúhlasí s názorom žalobcu o nepredvídateľnosti záverov znaleckého dokazovania vykonaného v konaní, a síce, že zdravotný stav bol ustálený až 24.04.2019. Žalobca je stranou sporu, ktorá iniciuje súdne konanie, a ktorého povinnosťou je už v rámci prípravy žaloby vyporiadať sa aj s okolnosťou, ktorou je moment ustálenia zdravotného stavu, a to nielen pre účely plynutia subjektívnej premlčacej doby, ale aj za účelom stanovenia hodnoty jedného bodu, čo má význam pri kvantifikácii uplatneného nároku v samotnom návrhu žalobcu. Žalobcovi tak nič nebránilo zistiť túto okolnosť (prípadne aj vyžiadanim znaleckého posudku/odborného posúdenia) v rámci prípravy dôkazov k žalobe samotnej. Keďže žalobca takúto možnosť nevyužil a z jeho pohľadu sa dostal do časovej tiesne (s ním predpokladaným) plynutím premlčacej doby, nemôže ísť uvedená skutočnosť na ťarchu žalovaného. Navyše žalobca opomína ďalší základný fakt, na ktorom svoje odôvodnenie súdu prvej inštancie postavil, a síce, že uplatnil svoj nárok priamo žalobou na súde bez predchádzajúceho splnenia povinnosti dňa 01.10.2018 (išlo o vôbec prvé uplatnenie nároku voči žalovanému) a tento následne dňa 12.11.2018 (v trojmesačnej zákonnej lehote podľa § 6 ods. 3 zákona č. 437/2004 Z. z.) plnil vo výške 13.680,- eur. S ohľadom na uvedené žalovaný odvolací súd žiadal, aby rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom rozsahu ako vecne správny potvrdil.

4. Žalobca vo svojej odvolacej replike poukázal na to, že predmetom konania bola náhrada žalobcu za sťaženie spoločenského uplatnenia v psychickej a sexuálnej oblasti. Aj keď fyzický stav žalobcu a jeho rozsiahle zdravotné postihnutie mu umožňuje v minimálnej miere určité uplatnenie v niektorých oblastiach života a spoločnosti, táto minimálna možnosť je ešte viac zúžená a úplne minimalizovaná práve v dôsledku psychických sexuologických následkov na zdravotnom stave žalobcu. Žalovaný správne poukázal na závery znaleckého posudku MUDr. Kollára, pričom dodal, že ak závery zo znaleckého posudku dáme do súvisu s ďalšími preukázanými skutočnosťami, že žalobca mal pri dopravnej nehode priamo postihnutú intímnu oblasť pohlavných orgánov, ktorú má teraz keloidné zjazvenú, je zrejme, že práve psychické sexuologické následky totálne minimalizujú možnosti žalobcu uplatniť sa v živote a v spoločnosti a v podstate ho z uplatnenia spoločnosti vylučujú. Preto v podanom odvolaní žalobca poukazuje na to, že hoci nestratil mentálnu kapacitu do určitej miery spoločensky žiť, či vytvoriť párovú väzbu a prípadne si založiť rodinu, práve v dôsledku psychických či sexuálnych porúch je jeho uplatnenie v tomto smere prakticky zmarené. Ide pritom o mimoriadne dôležitú skutočnosť práve vzhľadom na vek žalobcu, kedy táto zmena nastala. Žalobca taktiež poukázal na nepriaznivú prognózu vývoja jeho zdravotného stavu vo vyššie uvedených oblastiach, kde je možné očakávať, že žalobca bude od mladého veku trvale sociálne izolovaný bez akejkoľvek šance na zlepšenie jeho zdravotného stavu v týchto oblastiach. S ohľadom na tieto skutočnosti má za to, že v danom prípade je možné uvažovať o zvýšení náhrady podľa § 5 ods. 5 zákona 437/2004 Z. z. na hornej hranici 50 %. Zopakoval, že samotná závažnosť psychických a sexuálnych porúch či samotný vek žalobcu boli zohľadnené v samotnom bodovom hodnotení a následne vo zvýšení bodového hodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia.

Proporcionalita zvýšenia náhrady je zabezpečená práve percentuálnym zvyšovaním náhrady podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z., ktorá zabezpečuje proporionalitu zvýšenia náhrady aj v prípadoch rozdielného bodového hodnotenia. Pokiaľ žalovaný (v súvislosti s výrokom o trovách konania) poukázal na to, že si žalobca mal pri podaní žaloby overiť skutočnosť ustálenia zdravotného stavu požiadanim o vyhotovenie znaleckého posudku, alebo odborného vyjadrenia, táto skutočnosť sa žalobcovi stala známou práve na základe podania lekárskeho posudku, ktorý v konaní predložil. V zmysle ustanovenia § 8 ods. 4 zákona č. 437/2004 Z. z. zdravotný stav poškodeného sa považuje za ustálený v prípade sťaženia spoločenského uplatnenia spravidla po uplynutí jedného roka od poškodenia zdravia. Vtedy je možné podať lekársky posudok. Nakoľko takýto lekársky posudok bol žalobcovi posudzujúcim lekárom vystavený, nemal dôvod pochybovať o tom, že jeho zdravotný stav je už ustálený.

5. Žalovaný vo svojej odvolacej duplike zopakoval, že z vykonaného znaleckého dokazovania vôbec nevyplývajú závery o totálnej minimalizácii možností uplatnenia sa v rodinnom živote žalobcu (osobitne v jeho intímnej oblasti), ktoré by mali byť dokonca na hranici úplného vylúčenia žalobcu z tejto oblasti života, či dokonca v rovine trvalej sociálnej izolácie, bez akejkoľvek možnosti párovej väzby. V tomto smere poukázal na znalecký posudok MUDr. Kollára, ktorý v rámci spracovania znaleckého posudku vykonal aj vlastné psychiatrické a sexuologické vyšetrenie žalobcu. Znovu zdôraznil, že žalobca nie je tým prípadom, kedy jeho uplatnenie v daných oblastiach je úplne vymiznuté, a je teda dôvodné maximálne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia na úrovni 50 %.

6. 1. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), preskúmal vec v rozsahu vymedzenom v podanom odvolaní v súlade s ust. § 379 až § 381 CSP a postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 385 CSP rozsudok prvoinštančného súdu v odvolaní napadnutých výrokoch (výrok III., IV.) podľa ust. § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny potvrdil.

6.2. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2 vyššie citovaného ustanovenia, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

6.3. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní zároveň nemá odpovedať na každú námietku alebo argument vznesený v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné, alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvoinštančného rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na to, že v dvojínštančnom súdnom konaní rozhodnutia súdu prvej a druhej inštancie tvoria jeden celok, a preto je nadbytočné, aby odvolací súd opakovane vo svojom rozhodnutí správne skutkové a právne závery súdu prvej inštancie.

7. Predmetom odvolacieho prieskumu je výrok III. rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba sčasti zamietnutá a ako aj súvisiaci výrok IV. o trovách konania.

8. Žalobca svojimi odvolacími námietkami v intenciách uplatneného odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP ťažiskovo nastolil predmetom odvolacieho prieskumu správnosť právneho posúdenia súdom prvej inštancie otázky určenej výšky mimoriadneho zvýšenia odškodnenia žalobcovho sťaženia spoločenského uplatnenia podľa ustanovenia § 5 ods. 5 zák. č. 437/2004 Z. z. Vo všeobecnosti je právnym posúdením činnosť súdu, pri ktorej súd aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav, t.j. vyvodzuje zo skutkového zistenia, aké práva a povinnosti majú strany sporu podľa príslušného právneho predpisu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. V preskúmvanej veci odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku nezistil omyl pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, súd prvej inštancie vo vzťahu k priznanému nároku žalobcovi vyvodil správne právne závery a aplikoval správne právne predpisy, a teda namietaná vada konania nebola odvolacím súdom zistená.

9. Sťaženie spoločenského uplatnenia je stav, ktorý súvisí s poškodením zdravia, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh (§ 2 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z.). Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sa poskytuje jednorazovo; musí byť primeraná povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti

(§ 4 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z.). V prípadoch hodných osobitného zreteľa, akým je uznanie invalidity, môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 % (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.). Posúdenie, či u konkrétneho poškodeného ide o prípad hodný osobitného zreteľa, je výlučne úlohou súdu, súd sám podľa svojho uváženia posúdi, či sa jedná o výnimočný prípad hodný mimoriadneho zreteľa a v prípade kladného záveru, aké zvýšenie náhrady je v konkrétnej posudzovanej veci primerané. Právna úprava tu nijakým demonštratívnym spôsobom neuvádza, aké poškodenie zdravia, respektíve aké následky takéhoto poškodenia zakladajú nárok na mimoriadne zvýšenie odškodnenia za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia. Súd v danom prípade vychádza jednak z lekárskeho posudku, základného bodovania poškodení, ale taktiež berie do úvahy, aké zmeny poškodenia zdravia vyvolalo v živote dotknutej osoby vo vzťahu k stavu pred poškodením.

10. Mimoriadne zvýšenie ohodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia prichádza do úvahy len celkom výnimočne, a to vtedy, keď kultúrne, športové či iné zapojenie poškodeného pred úrazom bolo na vysokej úrovni a mimoriadne (obdobne (Rc) 1 Cz 60/88, rozhodnutie NS SR sp. zn. 3 Cdo 90/2004 - (Rc) 74/2005).

11. Žalobca s ohľadom na skutočnosti uvádzané vo svojom odvolaní, ako aj jeho vyjadreniach, opakovane vyjadril presvedčenie, že v danom prípade je možné uvažovať o zvýšení náhrady podľa § 5 ods. 5 zákona 437/2004 Z. z. na hornej hranici 50 %. Odvolací súd však poznamenáva, že výrazné zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré požaduje žalobca, je vyhradené výlučne prípadom, kedy je poškodený vplyvom následkov úrazu takmer vyradený zo života a kedy jeho predpoklady pre uplatnenie v spoločnosti sú takmer stratené (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29.09.2005 sp. zn. 3 Cdo 74/2005). S ohľadom na uvedené sa odvolací súd nemôže stotožniť s názorom žalobcu, že v súdnej veci je namieste zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia až v rozsahu 50 %.

12. Okresný súd svoje rozhodnutie o zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v miere 35 % dôvodil tým, že u žalobcu nie sú splnené podmienky pre zvýšenie náhrady na hornej hranici zákonom ustanoveného rozsahu, pretože toto je určené tým najťažším poškodeniam zdravia. S predmetným konštatovaním sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje. Taktiež správne súd prvej inštancie odkázal aj na posúdenie obdobného nároku žalobcu v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 22C/2/2017, v ktorom taktiež okresný súd žalobcovi priznal zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v miere 35 %. Vychádzal z toho, že o mimoriadnom zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia môže súd rozhodnúť iba v súlade s tým, čo už bolo konštatované v skoršom konaní. V odseku 36. napadnutého rozhodnutia citoval dôvody, pre ktoré bola zvýšená náhrada a sťaženie spoločenského uplatnenia v predchádzajúcom spore a ktoré s cieľom zachovania konzistentnosti oboch súdnych rozhodnutí mohol okresný súd len zopakovať. Taktiež doplnil, že ani v konaní vedenom pod sp. zn. 22C/2/2017 súd „nefiltroval“ dôvody, ktoré viedli k invalidite žalobcu, ale hodnotil jeho osobu a zdravotný stav komplexne, čo následne viedlo k postupu podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. a k zvýšeniu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 35 %, t. j. o sumu 16.082,50 eur.

13. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu dostatočnom pre úplné zistenie skutkového stavu, vykonanie ďalších dôkazov nebolo potrebné, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa ustanovenia § 191 ods. 1, 2 CSP, z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver, pričom rozsudok náležite odôvodnil (§ 220 ods. 2 CSP), preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku III. ako vecne správny podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil. Len pre úplnosť dodáva, že ani počas odvolacieho konania nevyšli najavo také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali iné rozhodnutie vo veci. Ani odvolacie námietky žalobcu, ktoré v podstate prezentoval ešte počas prvoinštančného konania, nemali vplyv na vecnú správnosť rozsudku v napadnutom rozsahu a nie sú spôsobilé prívodiť zmenu napadnutého rozsudku.

14. Súd prvej inštancie tiež správne rozhodol o trovách konania, keď v súlade s ustanovením § 255 ods. 2 CSP pomerne rozdelil náhradu trov (úspech žalobcu 78 %, úspech žalovaného 21,48 %) a na základe tohto rozdelenia priznal žalobcovi náhradu trov v rozsahu zodpovedajúcom tzv. čistému úspechu žalobcu (t. j. rozdiel medzi jeho úspechom a úspechom druhej strany). Odvolací súd k predmetnému napadnutému výroku dodáva, že v sporových konaniach sa ohľadom náhrady trov konania uplatňuje tzv. zásada úspechu, ktorá je doplnená zásadou zavinenia. Zmyslom využitia zásady zavinenia je sankčná

náhrada nákladov konania, ktoré by pri jeho riadnom priebehu nevznikli, uložená rozhodnutím súdu tomu, kto ich vznik zaviniel. K zastaveniu konania môže dôjsť z rôznych procesných dôvodov. Ak dôjde k zastaveniu sporového konania, čo i len čiastočného, v dôsledku späťvzatia žaloby, potom je povinnosťou súdu pri rozhodovaní o trovách konania skúmať procesnú zodpovednosť pri zastavení konania na oboch procesných stranách, teda aj na strane žalobcu, ako aj na strane žalovaného. V danom prípade okresný súd o trovách konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 a § 255 ods. 2 CSP z dôvodu, že žalobca zaviniel zastavenie konania v časti 13.680,- eur. Okresný súd tu dal do pozornosti skutočnosť, že žalobca si uplatnil svoj nárok priamo žalobou na súde dňa 17.09.2018, a to bez ohľadu na preventívnu povinnosť vymedzenú v ustanovení § 6 zákona č. 437/2004 Z. z. Taktiež dodal, že žalovanému bola doručená žaloba dňa 01.10.2018 a tento následne dňa 12.11.2018 (v trojmesačnej zákonnej lehote podľa § 6 ods. 3 zákona č. 437/2004 Z. z.) plnil žalobcovi vo výške 13.680,- eur.

15. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol krajský súd § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 CSP tak, že priznal žalovanému ako úspešnej procesnej strane nárok na ich náhradu v rozsahu 100 % proti žalobcovi, ktorý vo veci úspech nemal. O výške náhrady trov tohto štádia konania rozhodne po právoplatnosti tohto rozhodnutia súdny úradník súdu prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Žiline pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. (§ 419 CSP)

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n). (§ 421 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie. (§ 422 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné. (§ 423 CSP)

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde. (§ 427 ods. 1 a 2 CSP)

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 ods. 1 CSP (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). (§ 428 CSP)

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. (§ 429 CSP)

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. (§ 430 CSP)